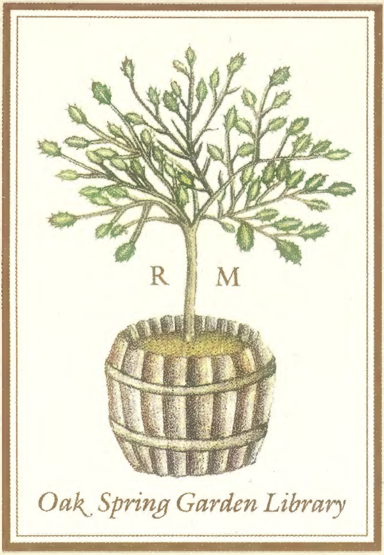
76

Le Clusse

CAROLI CLVSII ATREB.

ALIQVOT NOTÆ IN GARCIÆ *Aromatum Hiſtoriam.*

EIVSDEM

Deſcriptiones nonnullarum Stirpium, & aliarum exoticarum rerum, quę à Generoſo viro FRANCISCO DRAKE Equite Anglo, & his obſeruatæ ſunt, qui eum in longa illa Nauigatione, qua proximis annis vniuerſum orbem circumiuit, comitati ſunt: & quorundam peregrinorum fructuum quos Londini ab amicis accepit.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
M. D. LXXXII.

ILL^{ri} AC MAG^{co} DOMINO BALTHASARI DE BATTHYAN

hæreditario Regalium Dapiferorum in Vngaria Magiſtro, & S. C. R. Q. M^{tis} Conſiliario &c.

CAROLVS CLVSIVS A.

NOBILEM virum Anglum, proximis his tribus annis vniuerſum orbem circumnauigaſſe, V. Mag^{am} intellexiſſe arbitror: celebris enim fuit vbique de eius reditu fama.

EA, dum ſuperiore anno in Anglia eſſem, me permouit, vt nonnullam familiaritatem cum iis ambirem, qui ipſum comitati ſunt, aliquid de rebus, quas in longa illa nauigatione obſeruaſſent, cognoſcere deſiderans: quod amicorum quorundam ſedulitate non modò mihi obtigit, ſed ad ipſorum Pręfectum Dn. FRANCISCVM DRAKE, nauis dominum aditũ inſuper habui, qui plurima humaniſſimè mecũ cõtulit. Multa pręterea cùm Nobilis quidã Eliot cognomine, qui ei comes fuit, tum alij ex

5226

Drake familia auditu periucunda retulerunt: ſed maximè grata fuêre, quæ ad βοτανικὸν ſtudium pertinentia ab iis didici.

HORVM omnium, tum aliorum quorundam exoticorum fructuum, quos in Britannica iſta peregrinatione adquiſiui breues deſcriptiones, & nonnullorũ etiam icones in rei herbarię ſtudioſorum gratiam exhibere, atque ad Notas quas in Garciæ Aromatum hiſtoriam, poſt tertiam editionem, conſcripſi, addere volui, non minus gratas eis futuras ſperans, aliis lucubrationibus prius in lucem à me editis.

CETERVM, quoniam V. Mag^am^ huiuſmodi rebus delectari ſcio, ipſius nomini nuncupare libuit, cõfidens in inſigni quam inſtruit Bibliotheca, locum etiam illis inter reliquos libros conceſſurum: & tenuem iſtam, pro plurimis in me collatis beneficiis grati animi demonſtrationem boni conſulturum.

QVOD vt facere non grauetur, plurimũ oro, illi à Deo omnia felicia exoptans. Viennæ Auſtriæ, Cal. Ian. M. D. LXXXII.

CARO-

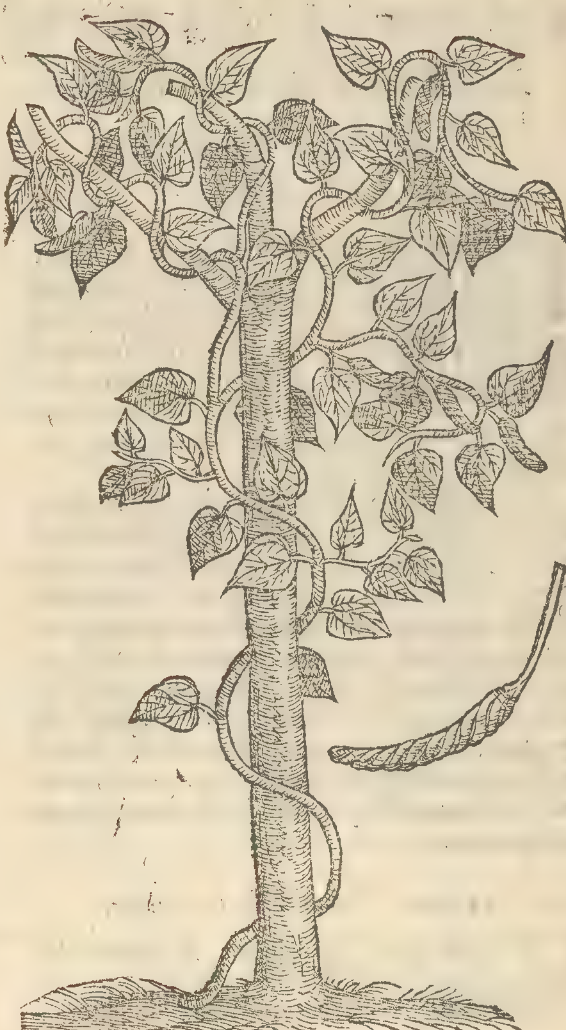
CAROLI CLVSII ATREBATIS IN AROMATVM HISTORIAM NOTÆ.

BETRE, *Arecæ, & Indicas nuces ſiue Coccos ferentis arborum icones, ante multos annos in Belgium ad me miſit C. V. Alphonſus Pancius p. m. Ill^mi. Ducis Ferrariæ olim Medicus. Sed cùm eas fictitias eſſe exiſtimarem, neque ſecunda, neque tertia editione, Aromatum hiſtoriæ inſertæ fuêre.*

CVM *ſuperiore porro anno ſermones conferrem cum ornatiſſimo viro, multíſque peregrinationibus claro Dn. Fabricio Mordente Salernitano, qui aliquot annis Goæ viciníſq. in India locis vixit, in mentionem earum arborum quæ iſtîc naſcuntur incidimus: de quibus ſanè multa admiranda, & auditu mihi iucundiſſima diſſeruit. Protuli itaque Pancij icones, vt illius iudicium intelligerem. Eas autem cùm genuinas eſſe affirmaret, exceptis paucis notis quas ex ipſius admonitione corrigi iuſſimus, exprimi curauimus, & breues deſcriptiones in ſtudioſorum gratiam adiunximus.*

BETRE Cap. 18. lib. 1. Aromat.

ARBORIBVS *ſeſe implicat & circumvoluit Betre, eáſque ſcandit Hederæ modo, cui perquam ſimilia habet folia, teſte Fabricio & pictura: fructum* Betre.

ex foliorum exortu promit contortum vt Garcias refert & pictura oſtendit. Cui cùm ſimilimus videatur fructus à Raſſio mihi ante decennium donatus, eius etiam iconem oculis ſubiecimus.

ARECA Cap. 25. lib. 1. Aromat.

IN *magnam altitudinem excreſcit Arecæ arbor, trunco æquali propemodum vbiq. craſſitie, qui cortice integitur adeò læui, vt nullum aſcenſum præbeat, niſi aptatis ad pedes compedibus & laqueis, aut cincto per interualla caudice vinculis quibuſdam ex ſparto aliáue materia confectis, quemadmodum Garcias in nuces Indicas ferente arbore, quæ proximo capite deſcribitur, refert. Huius rami deorſum nō inflectuntur, ſed ſurſum vergunt, & incuruantur, vt procul intuentibus orbem quodammodo conficere videantur: folia pectinatim ramos vtrimque ambiunt, alioqui Palmæ ſimilia. Fructus deni aut duodeni ſuis inuolucris villoſis tecti dependent ex craſſis et oblongis pediculis, qui in inferiorum ramorum alis naſcuntur.* Areca.

Mendam in tertia annotatione eiuſdem cap. ſic corrigito A. r. *eſſet* q, i. l. 4. c. 2. ſ, q. q. ſ. t. c. e, p. e. v. a, *niſi poſtea cauſam ſubiiceret.* A. S. &c. adde ad calcem eiuſdem annotationis, *Hæc ille de Sultano Cambaiæ, quem pater à cunabulis veneno aluerat.*

COCCVS ſiue NVX INDICA.

Cap. 26. lib. 1. Aromat.

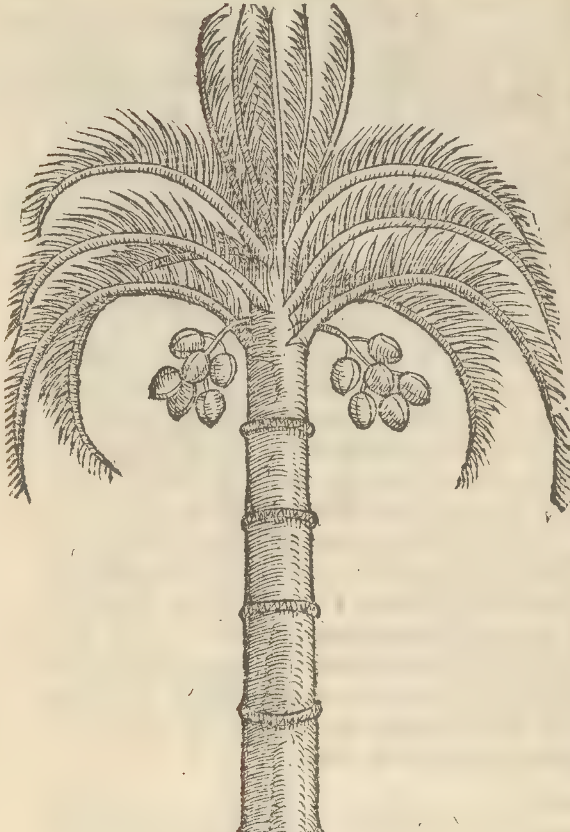
COCCOS *ferens arbor Palmæ modo creſcit, & in altum tollitur: eius tamen caudex minimè vt in Palma ſcaber, ſed læuis eſt. Eam ob cauſam ſubinde vinculis ligaturiſque quibuſdam ex ſparto aut alia ſimili materia conſtantibus per interualla cingi ſolet, eáque vincula ferreis clauis trunco interdum adfiguntur, vt firmius hæreant, faciliorémque aſcenſum præbeant: alioqui difficulter omnino ſcandi poteſt, niſi laquei pedibus aptentur. Rami vt in Palma deorſum inflectuntur in arcum, dorſóque ſunt elatiore, vtriſque oris in anteriorem ſeu ſuperiorem partem vergentibus, vnde folia naſcuntur Palmæ ſimilia. Ex inferiorum ramorum, qua caudici connectuntur, alis, alij enaſcuntur rami, qui quinas & ſenas proferunt nuces ſuo multiplici denſóque velamine tectas.* Coccus.

PORRO *adeo vicinæ interdum ſolent creſcere Arecæ & Cocci arbores, vt earũ rami mutuo ſeſe implicantes, pulcherrima vmbracula præbeant ad Solis radios æſtúſque arcendos.*

In his etiam commorantur plerumque ſimiæ & cercopitheci, pérque ramos ex vna arbore in alteram tranſcendunt, venatorum qui eas perſequuntur conatus ea ratione ſubinde eludentes.

Mendam quæ eodem cap. in Hiſtoria Cocci apud Garciam eſt, ſic corrigito: a. f. q. i. a. f, u. c. a. p. *lege: aut faſciis vinculíſue quibuſdam arbores per interualla colligantes.*

Ad ſecundam annotationem cap. 34. lib. 1. Aromat. adde. *παταληνὴ verò Straboni Geograph. lib. 15. Inſula eſt, quam Indus facit in duas partes diuiſus, figura triangula: in qua vrbs eſt inſignis nomine Pattala, à qua inſula nominatur.*

ARBOR TRISTIS Cap. 1. lib. 2. Hiſt. Arom.

Et quoniam nobis multa etiam retulit de Arbore triſti, cuius naturam, dum iſtic eſſet, ſummopere eſt admiratus: illius ramum cum ſuis floribus exprimi iuſſimus.

Arboris triſtis hiſtoria.

Assvrgit *verò ea arbor interdum ad trium hominum altitudinem, iuſtámque craſſitiem adquirit: ramos habet multis alis concauos, & foliis myrti foliis quàm ſimilimis onuſtos: in tenerioribus ramis naſcuntur flores pediculis ex foliorum interna ſede prodeuntibus inhærentes, copioſi, hoc eſt terni, quaterni, aut plures ſimul fere congeſti, candidi, Iaſmini floribus forma magnitudinéque pares, foliiſque mucronatis, vt illi, conſtantes, ſed pleniores multiplicique foliorum textura, odoris fragrantiſſimi, & haud multum à Iaſmini florum odore diſſimilis; noctu autem ſolent ij flores explicari, & oriente Sole, ſimulatque ab ipſis radiis illuſtrari incipiunt, ilico decidere, vel antipathia quadam, vel præ nimia ſucci tenuitate, quem ſolares radij abſumunt: nam quos Sol non attingit, diutius in arbore hærere ſolent. Studioſè verò colliguntur ij flores propter odoris fragrantiam, & vitreis organis odoratiſſima ex illis aqua elicitur, quæ aqua de mogli dicitur aſſerente Fabricio, quoniam Malauarica lingua arborem* Mogli *vocant, floréſque idem nomen mutuati ſunt.* Mogli.

Eius fructum obſeruaſſe negat: quem verò adpingi iuſſimus, ſub finem anni 1579. miſſus eſt Viennenſi cuidam mercatori pro fructu arboris Indicæ cuius flores odoratiſſimi noctu aperiuntur, & oriente Sole decidunt: quibus notis maximè ad Arboris triſtis hiſtoriam accedit.

ARBOR

CETERVM *ſub anni 1580. initium ſimile planè ſemen à C. V. Ioachimo Camerario Viennam mihi miſſum fuit, quo terræ commiſſo, duæ plantæ enatæ ſunt, quas Septembri florere incipientes, repentinũ gelu corrupit. Ipſe verò Camerarius plures plantas nactus eſt, quæ flores quidem protulerunt, minimè tamen ad frugem peruenerunt, eiuſdem gelu iniuria. Intellexit autem, ſi ſemen plenam maturitatem conſequatur, autumno excidere, & ſeſe plurimum propagare. Idem me huius plantæ floribus ſiccis natiuum colorem retinentibus, & pictura ad viuum expreſſa liberaliter donauit.*

PRIMVM *è terra emergit ocymi, quod cereale nonnulli cognominant, aut Circeæ Lutetianæ fere modo, deinde caulem promit cubitalem, aut ampliorem, pollicari craſſitudine, ſucculentum, firmum, ex viridi purpuraſcentem, frequenter vti Balſamina femina geniculatum, & in ramos frequentes diuiſum: folia in ſingulis geniculis bina ex aduerſo ſemper naſcentia, Siliquaſtri ferè vel Circeæ Lutetianæ foliis admodum ſimilia, ſucci plena, circa baſim ampla, & per extremum mucronata, quæ guſtata, foliorum ſiliquaſtri grauem odorem, & tandem etiam acrimoniam propemodum referunt: flores in ramulorum alis ſinguli, oblongi, concaui, floribus Tabaci fere ſimiles, nequaquam tamen in mucronatos angulos vt illi deſinentes, verùm in obtuſos quemadmodum conuoluoli flores, Tabaci floribus etiam ampliores, elegantiſſima interdum purpura nitentes, interdum flaui aut pallentes, nonnunquam etiam candidi, & plerunque binis coloribus in eodem flore eluceſcentibus, vel purpureo mediam floris partem occupante, vel virgatim totum florem intercurſante, vel tenuiſſimè* Iaſmini Mexicani hiſtoria.

IASMI-

per eum aſperſo, odoris ſuauis, ſtaminulis plurib. cum ſtilo paulò longiore è medio flore emergentibus, caduci admodum, & ſubitò præſertim ſub meridiem ſeſe contrahentes florum conuoluoli modo: calyculi flores amplectentes in quinque mucronatas lacinias ſunt diuiſi, virides, & quaſi membranei, in quibus vnicum ſemen ſua membrana ſiue pericarpio incluſum, quod vbi maturuit fuſcum eſt, anguloſum, tuberculiſque quibuſdam inſignitum, & veluti corona exigua ornatum ſuperiore parte, baccæ myrti ferè magnitudine: radix, tametſi annua duntaxat, ſatis craſſa, intus alba, foris nigricans, & fibris aliquot prædita, guſtu nonnihil acri, cui admiſta ſit ſuperficialis quædam dulcedo. Illud etiam in hac planta obſeruatione dignum, quòd cùm contabeſcit, integri articuli decidant, & circa genicula interdum candida quædam efloreſcentia enaſcatur, quæ temporis ſucceſſu concreta, ſalis ſaporem refert: cuius notæ idem Camerarius candidè admonuit.

Peregrina & perelegans eſt hæc planta, nec ante annum 1580. mihi conſpecta. Eius ſemen Camerarius ex Italia acceperat Iaſmini Indici ſiue Mexicani nomine: baccæ Myrti ferè magnitudine, nulla membrana ſiue pericarpio incluſum; & ſpōtè vbi maturuerit, vel leuiſſima agitatione excidens. verùm cùm nihil Iaſmini præter odoris ſuauitatem, ad quam nonnihil accedit, habeat, non video qua ratione commodè hac appellatione inſigniri queat. In Belgio, vbi etiam feliciter apud nonnullos rei herbariæ ſtudioſos cùm hoc anno tum ſuperiore creuit, Solanum odoriferum vocatum eſt: Hiſpani Marauillas del Peru, id eſt admirabilem peruanā appellarunt propter tam inſignem in eadē interdum planta florum varietatem: tametſi

Iaſminum Indicum. vel Mexicanum.

Solanum odoriferum. Marauillas del Peru.

quas plu-

quas plurimas hoc anno in Hieronymi Scholiers ſuburbano (vnde vnam exemptam delineari iuſſi, cuius hîc iconē proponimus) Antuerpiæ, & Nobilis matronæ C. V. Hoperi I. C. viduæ horto Coloniæ conſpexi, ſingulæ ſtirpes vel omnino rubros, vel è rubro & pallido ſimul permixtis coloribus diſtinctos protulerunt.

At quas poſtea hoc eodem anno 1581. circiter Cal. Octobr. in Ill^mi. Principis Wilhelmi Landgrauij Haſſiæ &c. ampliſſimo & cultiſſimo horto Caſſellis vidi, mira varietate colores mutare deprehēdi. Nam licet vnica planta centenos aut plures flores vno die interdum proferret, ne vnus quidem (præter eos qui aut toti purpurei, aut pallidi erant) alteri ſimilis erat: ſed omnes colorum (tametſi purpureo & pallido conſtantium) varia mixtura inter ſe differebant: cùm nonnunquam purpura medium quaſi florem ſecaret, nonnunquam alterni, modò purpurei, modò pallidi radij totum diſtinguerent, aut interdum magnis, modò exiguis purpurantibus maculis vario ſitu et mixtura toti flores aſpergerentur. Altero die (nam, vt diximus, caduci admodum ſunt, & quodammodo ephemeri, imò plerumque à meridie, præſertim per æſtus, contrahuntur & flacceſcunt) non minor in floribus recens enatis conſpicitur varietas, & tamen ſi quis cum pridie decerptis, & inter chartas repoſitis conferat, colorum ſitu ab iis diſcrepare animaduertet. Tertio itidē die & ſubſequentibus ſimiliter: vt inſignis iſta mutatio magnoperè me commoueret, & in ſummam admirationem raperet.

Hachal indi. *Illud autem mirum, ex eodem ſemine inſignem iſtorum florum varietatem prouenire. Peruanos* Hachal indi *craſſa & in palato formata pronuntiatione nominare intelligo.*

FICVS INDICA.

SED *quandoquidem in Indicarum arborum narrationem incidimus, ſilentio minimè premendam duxi miraculo verè dignam eam arborem, de qua idem Fabricius apud me verba fecit.*

IN *magnam altitudinem vnico trunco eóque admodum craſſo aſſurgere ſolet: ramos deinde in omnia circum latera expandit, qui tenues quaſdam fibras ſiue filamenta (qualia in Cuſcuta vulgo nuncupata conſpicimus) coloris, dum recentia ſunt, cerei ſiue aurei demittunt. Iis, vbi terram attigerint, firmantur, nouámque quaſi prolem generant: etenim magnam craſſitiem paulatim adquirunt, & veluti in nouos arborum caudices tranſeunt, qui nouos rurſus ſumma ſui parte in latera ramos ſpargentes, nouis denuo fibris deorſum miſſis ſeſe propagant. Sic alij deinceps rami in infinitum, vt interdum vnica arbor ſuis propaginibus integrum ferè miliare Italicum in ambitu occupet, ſitq́ difficile, quæ primaria ſit arbor, ſiue omnium iſtarum prolium parens diiudicare, præterquam ex trunci amplitudine, quæ nonnunquam in matre tanta eſt, vt trium virorum vlmis vix apprehendi queat. Verùm non modò inferiores rami ſimiles fibras ſpargunt, ſed etiam in arbore ſummi: ideóque vnica arbor denſiſſimam ſiluam efficit. Sub eas autem arbores aditum ſibi paraturi incolæ, fibras iam in truncos conuerſas, tenuiores ſcilicet, exſcindere ſolent, atque ea ratione veluti concamerationes & vmbracula facère arcendi caloris gratia: adeò enim denſis ramulis reliqui maiores rami luxuriãt, vt ſolis radij nulla ratione penetrare queant: imo concaui iſtarum fornicum multiplicéſque ſinus ſcindunt inæqualiter inde reſultantem aëra, quæ cauſa eſt vt Echo multis in locis ter atq. etiam ſæpius humanas voces reddat. Vidit verò, qui mihi refe-* Ficus Ind hiſtoria.

rebat,

rebat, interdum octingentos aut mille viros, quo in numero ipſe fuiſſet, vnius huiuſcemodi arboris vmbra tegi: atque affirmabat terna etiam hominum milia ſub tali arbore latêre poſſe. Folia fert in nouellis ramis mali cotonei foliis ſimilia, ſupernè viridia, infernè candicantia, & lanugine, vti illa, pubeſcentia, quæ mirum in modum ab Elephantis expetuntur, ideóque in eorum pabulum cedere ſolent. Fructus extremi pollicis articuli magnitudine, ficubus exiguis ſimilis, colore foris et intus ſanguineo, graniſque, vti vulgares ficus, plenus, dulcis quidem & edulis, verùm ſaporis minus grati quàm illæ: naſcitur autem inter folia, quemadmodum vulgares ficus, hoc eſt in nouellis ramis, qua parte folia illis inhærent.

Prouenit in inſula Goa, lociſque vicinis.

DISPICIENDVM *ſupereſt an Veteribus cognita non fuerit hæc arbor, eiúſue hiſtoria literarum monumentis tradita: quandoquidẽ illam Indiæ partem Alexandri Macedonis victoriæ Europæis etiam hominibus aperuerunt.*

Q. CVRTIVS *lib. 9. Hiſt. rerum ab Alexandro geſtarum, refert, Alexandrum Poro rege, & Hydaſpe amne ſuperato, ad interiora Indiæ proceſſiſſe. Siluas autem fuiſſe prope in immenſum ſpatium diffuſas, proceriſque & in eximiam altitudinem editis arboribus vmbroſas: pleroſque ramos inſtar ingentium ſtipitum flexos in humum, rurſus qua ſe curuauerant erigi, adeo vt ſpecies eſſet non rami reſurgentis, ſed arboris ex ſua radice generatæ.* Indicę arbores vaſtæ.

PLINIVS *verò lib. 12. naturalis Hiſt. cap. 5. de Indicis arboribus agens, in hæc verba ſcribit.*

Ficus ibi exilia poma habet. Ipſa ſe ſemper ſerens, vaſtis diffunditur ramis: quorum imi adeò in terram incuruantur, vt annuo ſpatio infigantur, nouámque pro- Ficus Indica Plinij.

paginem faciant circa parentem in orbem quodam opere topiario. Intra ſepem eam æſtiuant paſtores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decora ſpecie ſubter intuenti, procúlue, fornicato ambitu. Superiores eius rami in excelſum emicant ſiluoſa multitudine, vaſto matris corpore, vt ſexaginta pedes pleræque orbe colligant, vmbra verò bina ſtadia operiant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Macedonicæ [quæ à Xenophonte hederæ folio comparatur] *habet: ea cauſa fructum integens, creſcere prohibet: rarúſque eſt, nec fabæ magnitudinem excedens: ſed per folia ſolibus coctus prædulci ſapore, dignus miraculo arboris: gignitur circa Aceſmem maximè amnem.*

Meminit & lib. 7. cap. 2. Hæc [inquit] *facit vbertas ſoli, temperies cæli, aquarum abundantia (ſi libeat credere) vt ſub vna ficu turmæ condantur equitum.*

STRABO *item Geograph. lib. 5. ſimilem etiam arborem deſcribit, tametſi nullo nomine inſigniat, his verbis.*

Indica arbor admirabilis.

India multas quidem admirabiles arbores fert, è quibus eſt, cuius rami ad terram propendent, foliis non minoribus clypeo. Oneſicritus curioſius ea perſequens quæ ſunt in Muſicana terra Indiæ auſtraliſſima, refert arbores quaſdam ingentes eſſe, quarum rami cùm ad duodenos cubitos creuerint, reliquum incrementum pronum faciant, deflexi quouſque terram contingant, deinde terram ſubeant, ac radices agant veluti traduces, mox rurſus in truncum exeant, à quo poſtquam aucti fuerint, in eodem modo flectantur, & aliam propaginem efficiant, rurſúſque aliam: & ſic deinceps, vt ab vna arbore longum vmbraculum fiat, tabernaculo multis columnis nitenti ſimile.

Ex *quibus deſcriptionibus facile cuiuis colligere licet, eam arborem de qua nobis inſtitutus eſt ſermo,*

illos au-

illos auctores intelligere voluiſſe.

SED *diligentius preſſiúſque Theophraſtus, qui Alexandri coætaneus fuit, quique haud dubiè eorum narrationes curioſè excepit, qui ſub Alexandro in Indica expeditione militarunt. Is enim ſimili planè modo, paucis duntaxat notis variantibus, Ficum Indicam deſcribit, qualis illa arbor eſt, cuius hiſtoriam ex Fabritij narratione dedimus.*

Plantarum igitur hiſtoriæ lib. 4. cap. 5. ſic ait. Indica autem regio arborem ficum vocatam ſortitur, quæ è ramis radices demittit ſingulis annis, vt primo volumine retulimus: demittit autem non ex nouellis, ſed ex aniculis, atque etiam vetuſtioribus. Illæ ſe terræ coniungentes, ceu ſepem circum arborem faciunt, ita vt veluti tabernaculum condatur, quo etiam morari homines ſolẽt. Radices autem naſcentes euidentiſſimè à ramis diſcernuntur: ſunt enim candidiores, hirtæ, [δασεῖαι] *tortuoſæq́;, bináque fronde foliatæ* [δίφυλλοι.] *Item arbos comam ſupernam laſciuam gerit,* [ἔχει δὲ τὴν ἄνω κόμην πολλὴν] *totáque fornicato ambitu pulchrè orbiculatur, & magnitudine vehementer excellit: quippe vmbram bino ſtadio facere fertur: & craſſitudine caudicis, pleraſque vltra quàm ſexaginta graduum* [βημάτων, pedis veſtigiorum] *orbem colligere, magna verò ex parte quadraginta. Folium pelta non minus habet,* [potius ad ſimilitudinem quàm ad amplitudinem referenda hæc comparatio] *fructum admodum paruum, magnitudine ciceris, ficui ſimilem: quamobrem Græci ficum eam arborem appellabant. Paucos verò admodum fructus fert, non tantùm pro arboris magnitudine, ſed etiam omnibus rebus. Naſcitur arbor hæc circa Aceſinem amnem. hactenus Theophraſtus.*

Ficus Indica Theophraſti

Cap. 12.

C V M *itaque tam multis notis Ficus Indica à veteribus*

ribus deſcripta, cum admirandæ huius arboris in India naſcentis (cuius nomen vulgare ſibi excidiſſe ſeriò dolet Fabricius) hiſtoria conueniat, eo audacius illi Ficus Indicæ nomen indidi, præſertim cùm illam ipſam eſſe certò mihi perſuadeam.

GARCIAM *autem illius nullam mentionem facere inter tot exoticas arbores locis Goanæ inſulæ vicinis naſcentes, quarum deſcriptiones in Aromatum hiſtoria aſperſit, ſatis mirari nequeo.*

NOS *porro iconem ex Fabritij narratione, quam concinnè ex ipſius etiam iudicio fieri potuit, adumbrare iuſſimus in ſtudioſorum rei herbariæ gratiam.*

CETERVM *cum hac arbore cognationem habere videtur, quam Ouiedus Indicæ hiſtoriæ lib. 9. deſcribit his verbis Latinè ex Italico expreſſis.*

Mangle hiſtoria.

MANGLE *arbor eſt inter eas quæ in occidentali India vulgo naſcuntur ſelectiſſima, cùm ad ædificiorum fabricas, tum ad reliqua fabrilia opera. Creſcit vliginoſis locis, littore maris, & ripis fluminum torrentiúmque qui in mare dilabuntur: folia habet pyri maioribus foliis ſimilia, craſſiora tamen, & aliquantum longiora: ſiliquas duorum palmorum longitudinis aut maiores, craſſáſq; Caſſiæ ſolutiuæ fructui pares, fuſci coloris, pulpam medullæ oſſium ſimilem continentes, qua Indi aliorum eduliorum penuria veſcuntur: etenim ſatis amara eſt, ſalubrem tamen cibum eſſe ferunt. Ego eius nihilominus eſu in morbum incidi, licet adeo delicati palati non ſim, nec ab iis cibis abſtinere in penuria ſoleam, quibus alios veſci video: imo etiam nulla vrgente penuria deguſtare ſoleo, vt commodius deſcribere queam: eáque ratione hunc fructum deguſtaui, ſed brutorum animantium & ſilueſtrium hominum potius cibus eſt.*

Admiranda eſt eius natura, plurimæ enim ſimul creſcunt,

creſcunt, multíue eius rami deorſum vergere & in radices conuerti videntur: nam præter plurimos quos erectos foliíſque onuſtos atque ab inuicem ſeiunctos vt reliquæ arbores habet, multis etiam aliis cum craſſioribus tum tenuioribus aphyllis ſeſe ad aquam vſque demittentibus, & ſub terra aut arena radices figentibus prædita eſt, qui vbi apprehenderint, alios ramos ſurſum vergentes proferunt: non enim minus firmiter hærēt quàm primarius arboris truncus, ſic vt arbor multis caudicibus ſimul connexis conſtare videatur, egregio ſanè ſpectaculo, & ſingulari huius arboris natura.

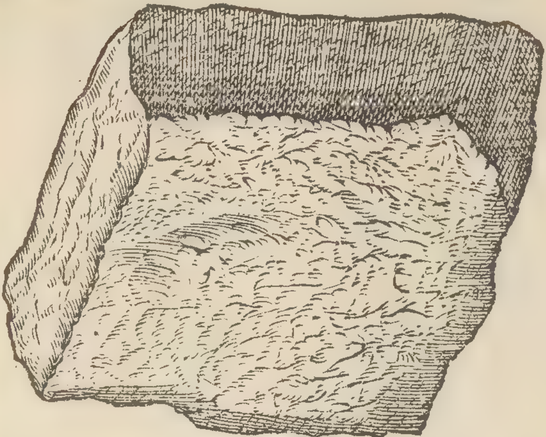
CAROLI CLVSII ATREBATIS DESCRIPTIONES PEREGRINARVM NONnullarum Stirpium, & aliarum exoticarum rerum.

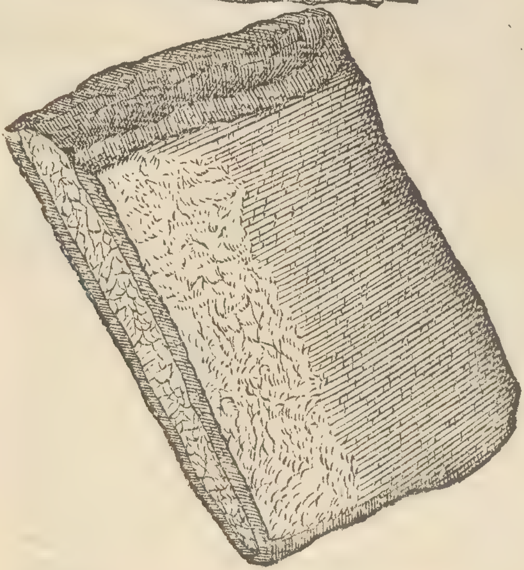
ARBOR FARINIFERA.

VT noſtras in Garciam notas miraculo digna arbor finiit: ſic earum Stirpium, quas hi, qui Generoſum FRANCISCVM DRAKE *comitati ſunt, obſeruarunt, deſcriptiones, ab arbore, cuius natura admiratione non caret, auſpicabimur.*

Arboris fariniferę hiſtoria.

IN *Tarenate ergo inſula Æquatori proximà ad Arcticum polum vergente naſcitur arborea quædam planta, cuius truncus humanæ coxæ craſſitiem æquat, decem pedum altitudinem attingit, ſummo faſtigio in orbiculatum caput braſſicæ capitatæ inſtar extuberans, in cuius meditullio Natura quandam candidam farinam produxit ad illius inſulæ homines tenuioris fortunæ ſuſtentandos: eam etenim diligenter colligunt, deinde adfuſa, ſiue inſperſa potius modica aqua fermentant, pinſunt, & in formulas quaſdam coctili latere conſtantes immittunt longa ſerie, atque prunis accenſis circumquaque admotis & ſuperetiam impoſitis coquunt. Sunt verò ij panes ſiue placentæ interdum palmares, vnciali craſſitie, quibus illius inſulæ incolæ calidis & recenter coctis veſcuntur: at vbi induruerunt tepida aqua macerantes pultis modo edunt. Inſipidi*

ſaporis eſſe, cùm deguſtarem, hic panis mihi viſus eſt: verùm iniecto piperis aut cinamomi momento cum ſaccharo, nonnullis deliciæ eſſe queat.

Eiuſmodi panis bina fragmenta qualia noſtri Morgani opera accepi, hac tabella exprimi curauimus.

CANCRI GRAMEN DEPASCENTES.

ANTE *quàm in ſuperiorem inſulam peruenirent, ad aliam quandam deſertam, & multis altiſſimis arboribus conſitam, aquationis gratia, & virium corporis fame afflicti reficiendarum cauſa appulerunt. In ea quum denſas ſiluas ingreſſi eſſent, plurimos maiores cancros tum prægrandes cammaros inuenerunt gramen depaſcentes, & in arborum vento diſiectarum cauis, aut ſub ipſis arboribus latitantes, quibus coctis & elixis famem,* Cancri terreſtres. *eos per multos dies prementem, auidè explerunt. Eos autem præter aliorum cancrorum morem in ſicco perpetuo verſari exiſtimāt: nam cùm multos, dum in ea inſula hæſerunt, aliquoties ad mare detuliſſent, atque in aquam abieciſſent, ſubitò effugere & ad paſcua regredi obſeruarunt.*

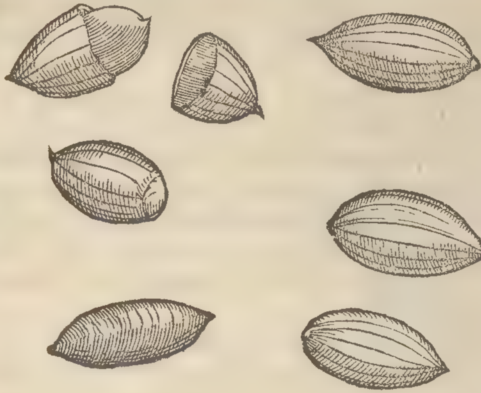
Sita eſt ea inſula ſub ipſa æquinoctiali linea, inter Iauam maiorem & Moluccas, nomine quidem illis ignota, Cancrorum inſula. *ſed quam à cancrorum iſtic maxima copia repertorum nomine Cancrorum inſulam nuncuparunt.*

FRVCTVS BERETINVS.

Beretini fructus hiſtoria.

IN *eadem inſula celſiſſimas inuenerunt arbores quercu maiores, foliis laurinis, craſſis, ſplendentibus, & minimè in ambitu ſerratis, quæ oblongiuſculum fructum ferunt, exiguis iligneis glandibus ſimilem, nullo tamen calyce, vt ipſi referunt, incluſum, cortice tenui cinereo, interdum atro, tectum, nucleum continentem oblongiuſculum, candidum, nullo (dum induruit) manifeſto ſapore præ-*

pore præ-

pore prædítum, tenui membrana tectum.

SIMILIBVS *arboribus abundat* Beretina *inſula illi vicina, ad quam poſtea delati ſunt: à cuius incolis illarum arborum fructum, quem prius non attigerant, edulem eſſe didicerunt. Eo deinde more leguminum elixo, aut in farinam contuſo, & pultis modo cocto & inſpiſſato, alterius cibi penuria cum in ea inſula, tum in naui, famem ſubleuarunt. Eam arborem etiam alunt omnes Moluccæ inſulæ.*

Eum porro fructum, cuius iconem hac tabella exprimimus, cùm C. V. Dn. Richardus Garth Cancellariæ Londinēnſis Primicerius, vir inſigni pietate & doctrina præditus, atque humaniſſimus, & optimè de me meritus, tum noſter Morganus, mihi liberaliter communicarunt.

EORVNDEM *munere librum arboris habui tenuiſſimæ membranæ inſtar candidum, quo omnis generis ſcriptura perinde atque vulgari papyro excipi queat.* Papyrus ex Iaua.

Eum in

Eum in Iaua inſula aliarum merçium permutatione Drake *comites acceperant.*

CACAO.

Cacao.

CELEBREM *etiam per vniuerſam Americã multique vſus fructum, Peruanæ prouinciæ littora legentes, ſecum detulerunt* Cacao *appellatum, cuius cùm luculenta deſcriptio apud Benzonem extet, qui miles aliquot annis noui orbis prouincias peragrauit, ipſius verba, vti ab Vrbano Caluetone Latina facta ſunt, hic ſubiicere libuit.*

Pomum Nicaraguæ.

IN *Nicaragua noui orbis prouincia pomi quoddam genus peculiare eſt, neque Hiſpaniolæ, neque vlli alteri Indiæ parti conceſſum. Pyri noſtri ſpecie ferme eſt, ligno interiore rotundo, nucis craſſitudine, & dimidio amplius, optimi & iucundiſſimi ſaporis: arbor procera, exiguis foliis veſtitur.*

Paradiſus Mahumetis.

Hiſpani cùm primùm eam prouinciam ſubegerunt, propter vberrimam omnium rerum ibi repertam copiam, eam Paradiſum Mahumetis nuncuparunt. Duo inter cetera fert hæc tellus nulli præterea Indiæ regioni conceſſa, excepta Guattimala, Hondurenſis prouinciæ & Mexici finibus, totóq. nouæ Hiſpaniæ tractu. Vnum Pauonum quoddam genus eſt, qui in Europam tranſlati vulgo gallinæ Indicæ vocantur. Alterum, id quod Cacauatæ *vulgo vocant, quod monetæ vſum illis præbet.*

Cacao hiſtoria.

Id fert arbor modicæ magnitudinis, nec niſi calido loco & opaco viuit. Simulac ſole tactum eſt, contabeſcit: itaque fere in ſiluis vmbroſo & humido loco ſeritur: neque id ſatis, ſed iuxta eius generis arborem aliam editiorẽ plantant: quæ ſimulac adoleſcere cœpit, eius cacumen ita cõcinnant aptántque, vt adulta ea arbor Cacauatem *inumbret, defendátque ita ab æſtu, vt Solis radiis lædi non poſ-*

non poſſit. Fructus amygdalarum ſpecimen referens, ſiliquis quibuſdam, velut cucurbitis, includitur, craſſitudine & latitudine cucumeris, annuo ſpatio matureſcit. Maturas eas vbi legêre, excuſſum folliculis fructum ſuper ſtoreis expaſſum ad ſolem exponunt, donec humorem exſudauerit.

CACAO.

Potũ ex eo confecturi, in teſta fictili ad focum exſiccant: mox lapidibus, quibus pinſitur panis, contuſum & cõmolitum, fuſúmque in pateras (quæ cucurbitæ ſpecie è certis arboribus per omnem Indiam enaſcuntur) paulatim aqua temperant, atque interdum paululo pipere, quali vulgo vtuntur, condiunt, eóque in potu vtuntur. Porcorum ea verius colluuies quàm hominum potio. Quum eam prouinciam peragrarem, pluſquam integrum annum ab tali lora abhorrui: ſed quũ mihi vini copia non eſſet, ne ſemper aquã bibere cogerer, alios imitari didici.

Ea cælia

Ea cælia ſapore aliquantum amaro, ſatiat & refrigerat corpus, minimè tamen inebriat. hæc præcipua & cariſſima merx earum regionũ eſt: neque quidquam aliud Indi maiore in pretio habent, vbi quidem in vſu eſt. Hactenus Benzo.

Amygdalæ planè ſimilis eſt hic fructus ſuo putamine exemptæ, membrana tectus tenui, nigra, nucleo, qui in binas aut ternas partes diuidatur, ſubfuſco & cinereis venis diſtincto, adſtringentis & ingrati guſtus: quare non mirum eſt, ſi qui primùm deguſtant à potione ex eo confecta abhorreant, ego profecto puram aquam longè prætulerim. Eam tamen claris hominibus propinant, vt nos aromatites vinum ſolemus, referentibus iis qui paucu los fructus retulerunt, è quibus binos habui.

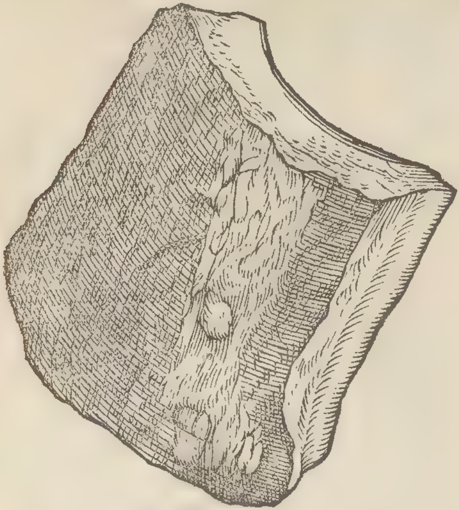
WINTERANVS CORTEX.

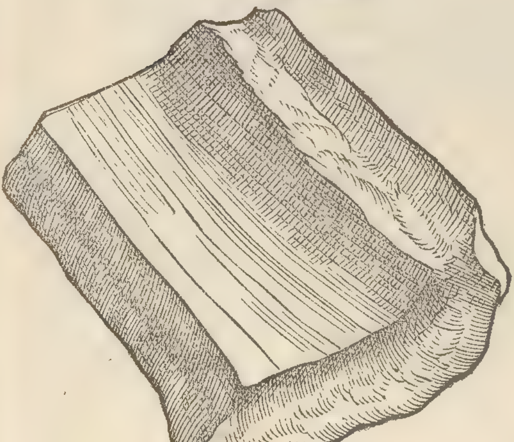
VVinterani corticis hiſtoria.

WILHELMVS *Winterus qui Generoſum* FRANCISCVM DRAKE *ad Magellanicum vſque fretum comitatus eſt, nec vlterius progreſſus, nauim cui præerat in Angliam anno* 1579. *reduxit, collectum iſtic corticem retulit, viliori Canellæ tum ſubſtantia, tum colore non admodum diſſimilem, plerumque tamen craſſiorem, & parte externa vel cinereũ, vel aliquando etiam fuſcum, & vlmei corticis modo ſcabrum, interna nonnunquam diſſectum & multis rimulis hiantem vt tiliæ cortex, interdum etiam admodum ſolidum & durum, odore non ingrato, ſed guſtu perquam acri, & linguam faucéſque non leuius vrente quàm piper.*

ILLIVS *facultates nullas exploratas habuit: ſed eo, dum recens eſſet, partim melle condito, vt acrimoniam deponeret, partim reſiccato & in pollinem trito, vt in eduliis canellæ aliorúmque aromatum vicem præberet, vſi ſunt qui ea naui vehebantur. Poſtea tamen intel-*

WINTE-

lexi ad-

lexi aduerſus ſtomachacis ſiue ſcorbuti morbum, quo eorum nonnulli in illa nauigatione affecti fuerant, optimo ſucceſſu vſos eſſe.

PLVRIMVM *mihi accedere videtur ad Ligni aromatici corticem, cuius D. Monardes in Simplicium hiſtoria meminit, tametſi ſingularem illam odoris fragrantiam, quam ſuo cortici tribuit, in hoc deprehendere non potuerim.*

DRAKENA RADIX.

Drakenę radicis hiſtoria.

SEMVNCIALI *plerunque craſſitudine prælongáque hæc radix eſt, ſubinde in nodos & inæqualia capita extuberans, & in ſummis capitibus, veluti è craſſis ſquammis contexta, Dentariæ enneaphylli (quam in Pannonicis deſcribo) modo, foris nigricans, & rugoſa duráque cùm reſiccata eſt, intus alba: fibris tenuibus ſparſim naſcentibus prædita, interdum maiuſculis fractúque contumacibus, è quibus alij nodi dependent: nullo manifeſto odore pollere deprehendi: ſed guſtu nõnihil adſtringente & linguam exſiccante initio eſſe videtur, deinde diutius præmanſa, tenuem ſuauémque acrimoniam in ore relinquit.*

MAGNAM *affinitatem habere videtur cum Radice S. Helenæ, de qua D. Monardes in lib. Simplicium è nouo orbe delatorum. Sed cùm M. Eliot qui* Dn. Drake *comes fuit, Hiſpanos in Peru maximo in pretio habere, nec pretio redimi poſſe referat, ab iiſque didiciſſe folia præſens venenum eſſe, ipſam autem non modò illius, ſed reliquorum etiam venenorum antidotum eſſe, atque cor & vitales facultates roborare, ſi pollinis modo trita, manè ex pauxillo vino albo hauriatur; ex aqua verò febris ardores mitigare: Earum facultatum ratione, valde conueniret cum Radicibus venenis aduerſantibus, de*

quibus

DRAKENA RADIX.

quibus

quibus eodem libro Monardes: in his tamen aromaticum ſaporem & caloris gradum deſidero quem iis radicibus tribuit.

IPSE Drake *ſanè, cùm mihi eas quas hîc exprimo, cum Peruano lapide Bezar donaret, ſummæ eſſe æſtimationis apud Peruanos aſſerebat.*

VARII FRVCTVS PEREGRINI.

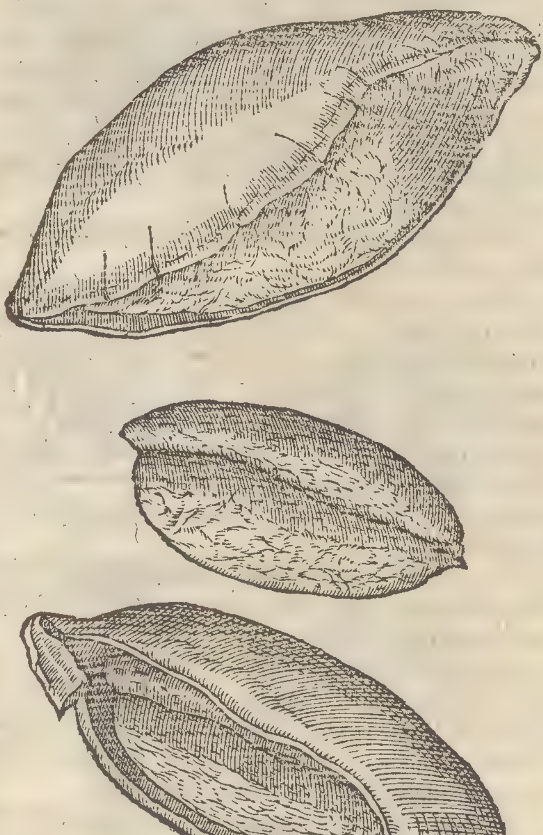
DONATI *mihi ſunt ab amicis, cùm Londini eſſem anno* 1581. *peregrini aliquot fructus.*

I. HORVM *maior ex eo genere eſt, quod in Annotatiuncula ad caput* 26. *lib.* 1. *Hiſtoriæ Aromatum ſecundo loco deſcripſi; ſed longè amplior, vtpote qui ternas vncias longitudine ſuperet, craſſitie vnam, altitudine duas fere æquet, alioqui forma & colore eidem planè ſimilis: nempe craſſo cortice ſeu putamine conſtans, inferiore parte ſeſſili, rugoſo, ſcabróve & cinereo, ſuperna autem & gibba, læui, ſubrufo, vel potius ſpadiceo, ita vt animalculum duro corio tectum videatur: prægnans eſt, & nucleum intus cõtinet duas vncias longum, vnam latum, geminum, extima parte ſimul cohærentem, tenui cinereaq́ membrana tectum, materie firma vt amygdalæ aut caſtaneæ recentes, ſubfuſca, pingui, & oleaginoſa, odore ſatis iucundo prædita, & guſtu non ingrato.*

Eum accepit Luſitanus quidam mercator Petrus de Balſami fructus. *Frias nuncupatus à prouinciæ Peru Prorege, pro fructu illius arboris in nouo orbe naſcentis, ex qua Balſamum elicitur, cum ipſo Balſami oleo. Verùm, ſi D. Monardes deſcriptioni credendum eſt, longè minor eſt Balſami fructus. Conſule finem capitis* 8. *ipſius Hiſt. Simplic. ex nouo orbe delatorum, quam pridem Latinam fecimus.*

II. ALTER *nucis iuglandis fere magnitudine eſt, extima parte latiuſculus, totus rugoſus, atque vt nucis iu-*

BALSAMI FRVCTVS.

glandis putamen inæqualis, niger, ſed magna ex parte veluti cruſta quadam duriſſima & cinerea tectus: leuis eſt & minimè ponderoſus, tametſi admodum ſolidus ſit, & ſaxea duritie præditus, nec minus in aqua ſubſidat quàm lapis: confractus, craſſo duriſſimóque cortice conſtare deprehenditur, & nucleum candidum, ſucculentum, grati ſaporis, iucundique odoris, oleum fere macis referentis continere, in binas partes ſectum & tenui candidáque membrana diuiſum, alia inſuper paullo craſſiore firmioréque incluſum.

Eiuſmodi ante plurimos annos Antuerpiæ inter aromata inuentos memini.

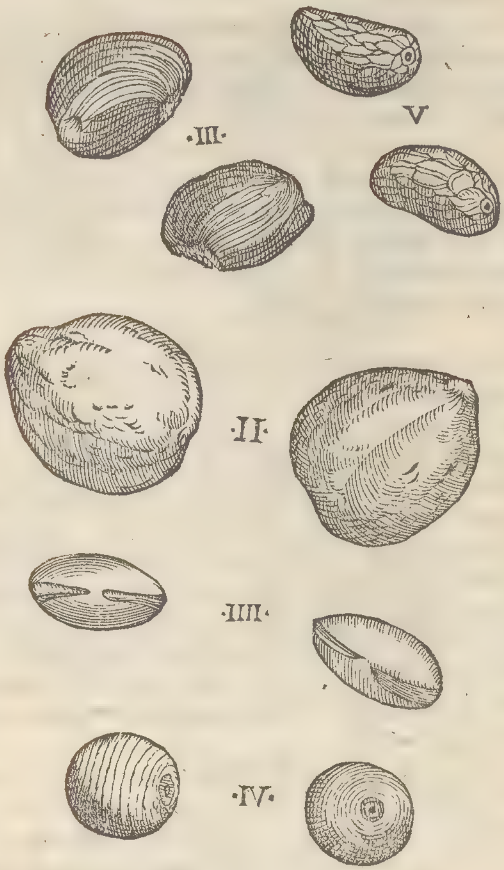
III. MAGNAM *ſimilitudinem habet* Tertius *cum* Prima *nuce in Adnotationibus ad 26. cap. 1. lib. Hiſt. Aromatum deſcripta, ſed paulo minor eſt, anguloſus, niger, craſſioribus quibuſdam firmiſque villis ipſi incumbentibus & firmiter inhærentibus obſeptus, altera parte tribus foraminum veſtigiis inſignitus, quorum tertium maiuſculum eſt & infra ſpectat: præduro putamine conſtat & prægnans eſt, nam concuſſus crepitat & ſonitum edit.*

IIII. QVARTVS *nucis auellanæ magnitudine, & eiuſdem colore, putamine duro, veluti in duas partes diuiſo, nucleum intus continens.*

Similes aliquando Granatæ in Hiſpaniis accepi ab Ill. Dn. Didaco ab Stuniga, *recens ex Aphrica* (el peñon de Velez *arce ab Hiſpanis occupata*) *delatos, nucleum continentes album, dulcem: quas ad Vnguentariæ nucis genus aliquod referendas exiſtimabam.*

V. QVINTVS, *duntaxat nucleus eſt ſuo putamine ſiue cortice exemptus, firmus, tenui membrana fuſca & multis venis diſtincta, firmitérque ipſi nucleo inhærente tectus: ipſa materies firma eſt, candida, pulpæ nucis Indicæ ſiue*

VARII FRVCTVS.

dicæ ſiue Cocci ſimilis, nullo quidem odore prædità, ſed ſatis grato ſapore. Calidum in primo gradu, àut ſecundi initio arbitror.

VI. SEXTVS, *orbiculari fere rotunditate & tanquam torno elaboratus eſt, ouo paſſerino minor, flauus omni ex parte, niſi in altera extremitate ſubfuſca macula inſignitus eſſet, ſolidus, lapideaque duritie, & in aqua ſubſidẽs.*

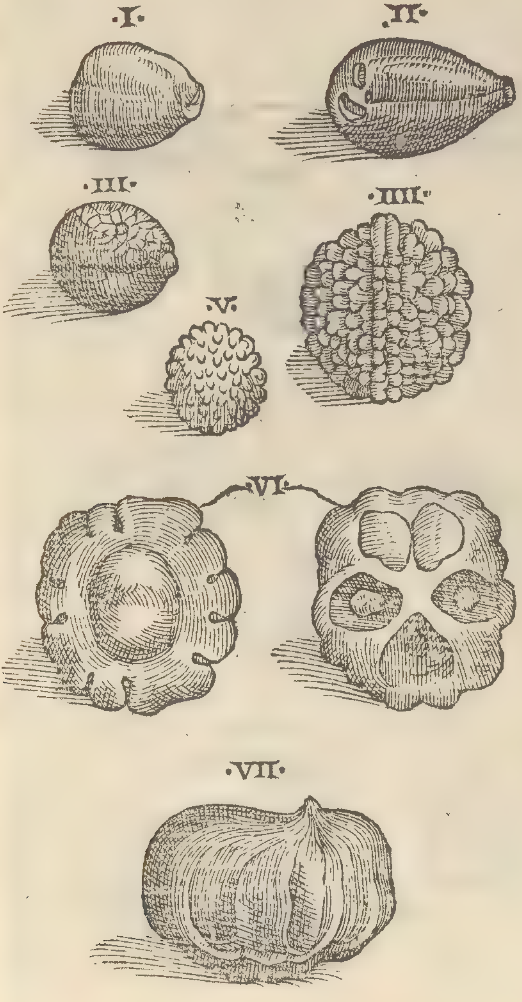
Priores quinque à Iacobo Gareto iuniore Aromatario, viro integerrimo accepi: Sextum ab humaniſſimo doctiſſimóque viro Dn. Ioanne Ritzio Ser^mæ Reginæ Angliæ Elizabethæ pharmacopœo, qui multis beneficiis dum Londini eſſem me affecit. Eum verò à C. V. Nicolao Raſſio accepiſſe fatebatur.

AT *poſtquam Viennam rediĳ, inter multos exoticos fructus, quos, vt alia pleraque rariora, ſuis capſis incluſos adſeruo: alios inueni quos à nemine adhuc deſcriptos exiſtimo. Rem itaque minimè ingratam ſtudioſis me facturum arbitratus ſum, ſi illorum breues deſcriptiones, atque icones ſuperioribus adiicerem.*

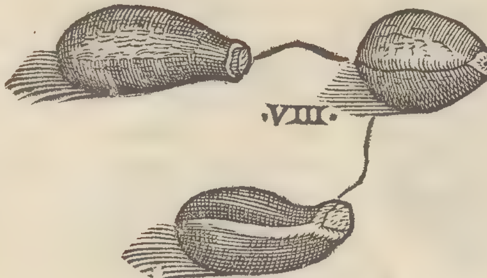
PRIOR, *Alteri iam memorato non admodum diſſimilis eſt, ſed minor, & ponticam nucem non excedens (tametſi iuglandi fere æquales videre meminerim) læuis, ſplendens, cinerei coloris, & ſaxca duritie præditus, licet in aquam demerſus ſupernatet, inæqualis aliquantulum, & compreſſus, vti piſa quæ in eadem ſiliqua nata ſeſe mutuò contigerunt.*

ALTER *oualis, Iudaico lapidi magnitudine par, & eius formam exceptis ſtriis pulcerrimè exprimens, ex rufo nigricantis coloris eſt, vt maiores nonnullæ gallæ, leuis, & aquæ impoſitus ſupernatans, duro putamine conſtans, ac nucleum continens.*

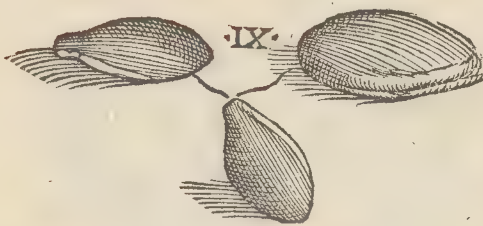
TERTIVS *illo minor, & mediocrem nucem auellanam*

I
II
III
IIII
V
VI
VII

·VIII·

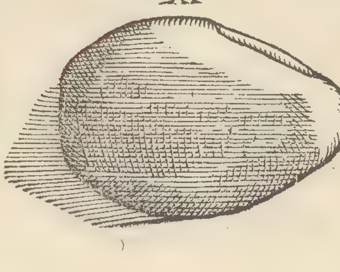
·IX·

·X·

·XI·

nam non excedens, orbicularis fere, niſi infima parte paulo anguſtior in triangularem veluti cuſpidem deſineret, colore alteri ſimilis eſt, & tametſi leuis, in aqua ſubſidens & imum petens, duro craſſóque putamine conſtat, & nucleum candidum tenui fuſca membrana tectum continet.

Utrumque hunc anno humanæ ſalutis 1579. *Londini nactus ſum à noſtro H. Morgano, qui ex ea Nigritarum in Aphrica regione quæ vulgo Guinea appellatur, & circiter quinque gradus ab æquatore diſtat, eodem anno delatos aſſerebat: eam ob cauſam initio ſubſequentis anni, maiorem vnum, & minores duos, quorum alter ſuo putamine exemtus erat, terræ in fictili credidi: ſed neuter natus eſt, quemadmodum nec ſequentium nonnulli, quos cum in Belgio, tum hîc terræ commiſi.*

QVARTO *ſphærica pene eſt figura, magnitudo fere vncialis, putamen craſſum admodum & durum, perpetuis tuberculis vndique obſitum; coloris flaueſcentis, linea eminentiore tranſuerſum ſecante, quam, vt in iuglandibus, putaminum coniunctionem & commiſſuram eſſe arbitror.*

QVINTO *plane ſphærica eſt forma, magnitudo vulgaris globuli bombardici, putamen eiuſdem cum ſuperiore coloris, & perpetuis ſimiliter tuberculis, at non adeo craſſis obſitum, nulláque linea cinctum.*

SEXTVS, *officinarum Nuce vomica maior eſt, planus idem atque ſimilis coloris, nempe cinereus, ſuperna parte paulo eminentior, & in ambitu quodammodo ſinuoſus, infima verò, quinque grana inter ſe diſiuncta, & veluti ipſi impreſſa oſtendens, meſpilorum ſetaniorum oſſiculis non valde abſimilia, quæ exemta, ſatis alta lacunarum veſtigia relinquunt. Totus lignea duritie præditus eſt.*

SEPTIMI *forma etiam plana eſt, ſed à ſuperiore diſcrepans, rugoſa & nonnullis locis intumeſcens, color ex cinereo nigricans, qualis in nonnullis* Cajous *fructibus, quorum iconem & hiſtoriam libro Aromatum cap. de Anacardio dedi. Is per medium ſectus nulla grana, ſed ſplendentem quendam nigrúmque ſuccum iam concretum & induratum duntaxat continere deprehenditur: itaque inter fructus potius vitia, quàm inter fructus numerandum cenſeo.*

Hos omnes cum Acaciæ veræ ſiliquis & ſeminibus, paruis quibuſdam conchyliis, & aliis quiſquiliis in Piperis *repurgatione & delectu aliquando inuentos memini. Sequentes verò olim nouo orbe delatos ex Hiſpaniis accepimus.*

OCTAVVM, *Pinei alicuius generis nucleos eſſe exiſtimo, adeò noſtratis pineæ nucis ſiue ſtrobili nucleos referunt, licet plerumq. noſtris ſint & longiores & craſſiores: durum ſimiliter putamen & idem color.*

IN NONO *quædam eſt varietas: nam alter altero maior & amplior eſt, licet color & forma propemodum eadem. Planus eſt & oblongiuſculus, altera parte latior, altera anguſtior, glaber & læuis, totus fuſci aut interdum ſpadicei coloris, niſi linea quædam candicans, qua parte ſuo fructui adhæſit (nam altero incluſus fuiſſe videtur) varium faceret: prægnans eſt, & ſonitũ edit.*

Hi duo pepitas del Peru, *id eſt, acinorum Peruanorum nomine inſignes miſſi fuêre.*

DECIMVS *Caſſiæ ſolutinæ, aut Ceratiorum ſemen magnitudine æquat, cui etiam forma perſimilis eſt, ſed tumidior aliquantum, & colore differens, qui in hoc egregiè rubet vt in Oxyacanthæ fructu, ſolidus & durus, atque in aqua ſubſidens & imum petens: ſiliqua aut alio fructu incluſum fuiſſe arbitror.*

Eum no-

Eum nomine Mates *accepi.*

POSTREMVM *locum occupabit Phaſiolus ille colore* Macounæ *ſimili, hoc eſt, ex ſpadiceo nigricante, ſed planiore longioréque forma, hilo non admodum magno, cuius ad Epiſtolam Petri de Oſma Nicolao Monardes inſcriptam, poſtrema editione memini, quique Diuo Maximiliano* II. *feliciſſimæ memoriæ Cæſari ex Hiſpaniis miſſus fuit* Haba de India muy larga, *id eſt, Fabæ Indicæ prælongæ nomine. Aqua merſus imum petit.*

FINIS.

ANTVERPIAE

EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS PLANTINVS, ARCHITYPOGRAPHVS, ANNO cIↃ. IↃ. LXXXII. MENSE FEB.